

капетан фрегате доц. др Слободан Радојевић, председник комисије
ред. проф. др Неђо Даниловић, пуковник у пензији, члан комисије
пуковник ванр. проф. др Срђан Благојевић, ментор и члан комисије

Докторска дисертација потпуковника Антониа Мака
Извештај комисије о оцени
докторске дисертације, доставља. —

ВЕЋЕ ЗА ДРУШТВЕНО-
ХУМАНИСТИЧКЕ НАУКЕ

Одлуком Већа за друштвено-хуманистичке науке Војне академије И број 146 - 63 од 16. 06. 2023. године именовани смо у Комисију за оцenu и одбрану докторске дисертације кандидата, потпуковника сци Антониа Мака под називом „*Специфичност обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије*“.

Након прегледа и свеобухватне анализе докторске дисертације, а на основу члана 10. став 4. Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације и промоцији доктора наука („Службени војни лист“ број 36/2021) и члана 14. став 1. Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације („Службени војни лист“ број 14/2022), подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1.1 Биографија кандидата

Потпуковник сци Антонио Мак рођен је у Кикинди 25. 10. 1978. године. Основну и Средњу електротехничку школу завршио је у Кикинди 20. 05. 1997. године са одличним успехом – просек 4,70. Војну академију, Одсек Ратно ваздухопловство и противваздушна одбрана, смер АРЈ ПВО, завршио је дана 30. 09. 2001. године са одличним успехом – просек 9,22. Специјалистичке академске студије завршио је на Факултету политичких наука у Београду са одличним успехом 22. 12. 2011. године, при чему је одбранио рад на тему: „Демократска (парламентарна) контрола служби безбедности као услов за придруживање Републике Србије Европској унији“. Говори енглески језик.

Радно искуство:

- командир ракетног вода, 1. самоходна ракетна батерија ПВО „А“, 240. самоходни ракетни пук ПВО, Корпус противваздушне одбране, Нови Сад, у периоду од 2001. до 2004. године;
- командир ракетног вода, 1. самоходна ракетна батерија ПВО, 240. Самоходни ракетни пук ПВО, Корпус противваздушне одбране, Нови Сад у периоду од 2004. до 2006. године
- референт у 2. одсеку, 1. Одељење (за оперативне послове), 2. Центар Војнобезбедносне агенције, Обавештајно-безбедносни сектор, Министарство одбране, Нови Сад, у периоду од 2006. до 2010. године;
- референт у Одсеку (за контраобавештајну заштиту), 2. Центар Војнобезбедносне агенције, Министарство одбране Републике Србије, Бачка Топола у периоду од 2010. до 2015. године;
- од 2015. године на дужности је шефа 24. одсека, 2. центар Војнобезбедносне агенције, Министарство одбране Републике Србије, Сомбор.

Потпуковник сци Антонио Мак успешно је завршио следеће курсеве:

- Курс за официре ВБА,
- Више безбедносне студије,
- Курс страног језика - енглески језик (други степен) и
- Курс за оспособљавање припадника ВБА за рад у процесу оперативног планирања.

У току обављања професионалне војне службе више пута је похваљиван и награђиван. Носилац је одликовања: Војна споменица за обележавање јубиларних годишњица Војске Србије, Војна спомен-медаља за ревносну војну службу за 10 година и Војна спомен-медаља за ревносну војну службу за 20 година. До сада је објавио укупно 17 радова на домаћим и страним конференцијама националног и међународног значаја и у домаћим научно-стручним часописима.

Кандидат је у школској 2017/2018. години уписао докторске студије на студијском програму Менаџмент у одбрани на Војној академији Универзитета одбране у Београду. Тему докторске дисертације и пројекат истраживања кандидат је пријавио у мају 2021. године, а иста је одобрена одлуком Сената Универзитета одбране у Београду, акт Број 19-241 од 02. 08. 2021. године (Одлука Сн број 20/111 од 27. 07. 2021. године). Извештај – обавештење ментора о завршеној дисертацији достављен је Већу друштвено-хуманистичке науке Војне академије дана 02. 06. 2023. године.

Кандидат је ожењен супругом Татјаном, са којом има троје деце. Живи у Суботици.

1.2 Објављени радови

Кандидат је до сада објавио следеће научне и стручне радове:

Саопштење са међународног скупа, штампано у целини – М 33

- Kovačević N., Babić B., Vlk D., **Mak A.**: Risk assessment using the combined "Five steps-Pilz" method, 7th International Scientific-Professional Conference Security and Crisis Management-theory and practice, Belgrade 2021.;
- Kovacevic N., Komazec N., **Mak A.**: Conceptual definition of risk, 8th International Professional and Scientific Conference Occupational Safety and Health Zadar, Croatia, 21-24 September 2022;
- Kovacevic N., **Mak A.**: Challenges, risk and threats to the national security of the Republic of Serbia, 8th International Scientific-Professional Conference Security and Crisis Management-theory and practice, Belgrade 2022.

Рад у водећем часопису националног значаја – М 51

- **Мак А.**, Ковачевић Н., Комазец Н.: Организовани криминал као изазов, ризик и претња Републике Србије, Мегатренд ревија, Београд (Потврда редакције часописа да је чланак позитивно рецензиран и да ће бити објављен);

Рад у часопису националног значаја – М 52

- **Мак А.**, Ковачевић Н., Ковач М.: Историјски развој стратегијског менаџмента, Војно дело, 71 (7), Београд, 2019, стр. 265-288.

Саопштење са скупа националног значаја штампано у целини – М63

- Ковачевић Н., **Мак А.**: Превенција сукоба као метода смањења ризика безбедности државе, XXIV конференција DQM, Пријевор-Чачак 2022.;
- **Мак А.** Ковачевић Н.: Безбедност као функција државе, XXIV конференција DQM, Пријевор-Чачак 2022.

2. ОПИС И АНАЛИЗА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација потпуковника сци Антониа Мака под називом „Специфичност обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије“ има 219 страница. Текст дисертације је илустрован са 9 слика, 3 табеле и 9 прилога. Дисертација садржи насловну страну, садржај и следеће делове: Увод; Услови у којима функционишу обавештајно-безбедносни сектор савремених политичких система; Обавештајно-безбедносни сектор; Савремени изазови ризици и претње безбедности; Приказ резултата истраживања; Закључак; Скраћенице, Литература и Прилози.

У попису **литературе** наведено је 152 референце, и то: 81 књига; 29 чланака и саопштења из домаћих и међународних часописа, конференција и симпозијума; 5 домаћих

и страних стратегијских и доктринарних докумената; 7 нормативно-правних аката; 7 домаћих и страних стандарда; 5 докторских дисертација; 3 правила и 15 интернет адреса.

Докторска дисертација се састоји из увода, четири целине, закључка, прегледа скраћеница, пописа литературе и прилога. Четири целине су међусобно комплементарне и адекватно операционализују предмет истраживања. Прве три целине садрже теоријска разматрања и промишљања у вези са друштвено-политичким, безбедносним и економским детерминантама обавештајно-безбедносног система Републике Србије, као и научну класификацију изазова, ризика и претњи безбедности Републике Србије. Четврта целина презентује специфичност обавештајно-безбедносног система Републике Србије, односно његове активности, методе деловања и ефекте деловања субјеката обавештајно-безбедносног система на појединца и друштво у целини.

У првој целини анализира се улога и функције политичког система у регулисању друштвених и економских односа, као и у заштити националних интереса. Такође, објашњава се улога обавештајно-безбедносних сектора у политичком систему и њихов задатак да штите националне интересе и грађане.

У другој целини анализирају се друштвени и политички услови као детерминанте обавештајно-безбедносне функције. Проучавају се промене у међународној и унутрашњој политичкој клими и њихов утицај на рад обавештајно-безбедносних агенција. Такође, анализира се утицај промена у друштву, као што су раст технологије и глобализација на рад обавештајно-безбедносних служби.

У трећој целини анализирају се безбедносни услови као чинилац обавештајно-безбедносне функције. Проучавају се различити безбедносни изазови, ризици и претње, као што су: тероризам, организовани криминал, оружје за масовно уништење и деловање страних обавештајних служби, и њихов утицај на рад обавештајно-безбедносних служби. Такође, анализира се и утицај промена у међународним и унутрашњим политичким односима на безбедносне услове.

Четвртом целином представљени су резултати истраживања на 23 стране. У овом делу је приказан Избор и оцена компетенције експерата; Методе експертских оцена; Специфичности егзистирања обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије; Функционисање обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије; Ефикасност обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије; Изазови, ризици и претње безбедности Републике Србије и Делатности, методе деловања и ефекти функционисања служби безбедности. Посебан осврт је дат на сам процес доласка до резултата. Активности, методе деловања и ефекте деловања субјеката обавештајно-безбедносног служби на појединца и друштво у целини

извршено је комбинацијом два начина: помоћу експерата и помоћу анализе садржаја докумената. Документа која су предмет анализе су већином документа обавештајно-безбедносних служби која су степенована степеном тајности „државна тајна“ или „строго поверљиво“. Добијеним резултатима истраживања приказују се специфичности рада и деловања обавештајном безбедносних служби, односно обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије.

У *уводу* докторске дисертације који је написан на 16 страна кандидат је приказао пројекат истраживања у којем је представљено стицање научног сазнања о предмету истраживања, односно идејна замисао по којој ће бити спроведено истраживање и провера постављених хипотеза докторске дисертације. Кандидат је на основу разрађене суштине проблема истраживања, резултата ранијих истраживања, хипотетичког ставова и основног питања, дефинисао предмет истраживања као: „*Специфичност обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије*“.

Покушај да се утврди *Специфичност обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије* представља проблем методолошке природе који има импликације на утврђивање: (а) могућности обавештајно-безбедносног сектора; и (б) утицаја савремених изазова ризика и претњи безбедности на сектор безбедности.

Кандидат је започео анализом спектра савремених безбедносних изазова, ризика и претњи који је широк и захвата готово све области друштвеног и јавног живота – од политике, економије, енергетике, екологије, религије, до културе, информатике и других области. Надаље, кандидат указује на чињеницу да би се проблем решио, или макар ублажио, на његовом решавању је потребно да ради велики број државних и друштвених организација чија је примарна активност национална безбедност. Истиче да савремени проблеми безбедности су умногоме симптоми структурне кризе савременог поретка и непопударности између традиционалног система државног суверенитета и растућег процеса нарушавања тог инхерентног обележја државе. Аутор тврди да смо сведоци, као и да нам будућност доноси појаву или интензивирање нових облика угрожавања безбедности држава. Последњих година у Републици Србији бележимо повећање броја организација које се баве питањима националне безбедности, међутим, евидентно је да постоји потреба да се на безбедносне изазове, ризике и претње како кандидат сматра „одговори на јединствен и усклађен начин“.

Циљ истраживања које је реализовано за потребе ове докторске дисертације је био сагледавање специфичности постојања обавештајно-безбедносне функције у оквиру политичког система Републике Србије, односно сагледавање специфичности јединственог

и координисаног одговора субјеката, како носилаца тако и конституената обавештајно-безбедносне функције на безбедносне изазове, ризике и претње Републике Србије.

Сходно томе кандидат је на нивоу научне дескрипције дао осврт на постојеће дефиниције појмова/термина као што су: „држава“, „политички систем“, „национална безбедност“, „систем националне безбедности“ и „обавештајно-безбедносни сектор“, односно одредио њихов садржај и функције. У првом и другом делу рада посебну пажњу аутор је посветио дефинисању услова у којим функционишу обавештајно-безбедносни сектори, односно сагледавању детерминанти њиховог функционисања од стране осталих функција полититичког система Републике Србије. Применом више научних метода (анализе и синтезе, индукције и дедукције, као и генерализације и класификације) кандидат је на нивоу научне дескрипције и научне класификације, дошао до сазнања да су то: друштвени, политички, безбедносни и економски услови. У дисертацији су ти услови на веома јасан начин изложени и указано је на њихов утицај.

У циљу сагледавања рефлексија изазова, ризика и претњи безбедности Републике Србије на обавештајно-безбедносни сектор, односно сагледавања начина одговора субјеката обавештајно-безбедносног сектора, кандидат је на нивоу науче дескрипције и научне класификације идентификовао и описао најзаступљеније изазове, ризике и претње безбедности Републике Србије. Листу изазова, ризика и претњи кандидат је утврдио комбинацијом више метода (метода експертских оцена, статистичка метода и метода испитивања). Сам поступак формирања листе најзаступљенијих изазова, ризика и претњи безбедности Републике Србије је детаљно објашњен у четвртој целини рада и приказан у Пилозима 9А и 9Б докторске дисертације. Овако утврђену листу аутор је теоријски објаснио у трећој целини рада.

У приказу резултата истраживања (четврта целина рада) кандидат је посебно обрадио методу експертских оцена са становишта: идентификације експерата за потребе истраживања; дефинисање величине експертске групе; одређења компетенције експерата и експертске групе; и сагласности експертских мишљења (експертских оцена). Применом теоретских одредби из литературе, и из ранијих истраживања спроведених на Војној академији Универзитета одбране у Београду извршено је *одређење профила експерата* који су учествовали у истраживању. Кандидат је применом статистичке методе у домену одређења величине репрезентативног узорка за популацију непознате величине; односно помоћу коефицијента поверења, дужине интервала поузданости и стандардне девијације аритметичке средине; доказао и дошао до решења да минимална *величина експертске групе* износи 16 чланова. Одређење компетенције експерата и експертске групе извршио је на основу коефицијента компетенције експерата са три аспекта процене овог

коефицијента. Применом наведеног методског поступка, а после спроведног поступка оцене компетенције експерата од потенцијалних 34 експерата одређено је њих **18**. На основу аритметичке средине индивидуалних вредности коефицијента компетенције експерата одређена је вредност компетенције експертске групе, која износи **0,791**. На основу тога аутор је утврдио да је *коефицијент компетенције експерата и експертске групе прихватљив*, јер су вредности индивидуалних коефицијената компетенције и групног коефицијената веће од вредности 0,5. Квалитету истраживања допринела је и чињеница да након спроведеног поступка анализе сагласности експертских оцена није било промена у саставу експертске групе, јер је анализом сагласности експертских оцена доказано да *постоји сагласност експертских мишљења*. Односно анализом експертских оцена кандидат је доказао да су одступања минимална. Анализу сагласности експертских оцена аутор је извршио применом технике статистичке методе хи-квадрат теста. Резултати добијени оваквим истраживањем коришћени су за верификацију појединачних, односно посебних хипотеза, то јест за потврду дефинисаних теоретских поставки у вези активности, методе деловања и ефекте деловања служби безбедности Републике Србије односно специфичности обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије.

На основу теоријских поставки из прве целине докторске дисертације и применом методе анализе садржаја, конкретно конструисањем посебних истраживачких инструмената – арака за анализу садржаја, у дисертацији су анализирани садржаји и то: легислативни оквир Републике Србије са становишта постојања друштвено-политичких и безбедносних услова за функционисање обавештајно-безбедносне функције и докумената која уређују рад служби безбедности (правилници о раду служби безбедности), а којима се осветљава корелација између функционисања обавештајно-безбедносне функције и друштвено-политичких конституената Републике Србије. Комбинацијом сазнања на нивоу научне дескрипције и резултата истраживања аутор је доказао да: у политичком систему Републике Србије постоје и јасно су легислативним документима дефинисани друштвено-политички конситутенти који имају улогу детерминанти, односно представљају услове, функционисања обавештајно-безбедносне функције; примарни услов за функционисање обавештајно-безбедносне функције је постојање консензуса међу политичким субјектима друштва. Аутор је такође, анализом докумената служби и агенција јасно утврдио да постоји потреба за унапређењем функције координације делатности служби безбедности (војних и цивилних) која би допринела повећању ефикасности и ефетивности рада служби безбедности, а последично би се унапредило и функционисање обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије.

У складу са проблемом, предметом и дефинисаним циљевима, кандидат је операционализовао једну општу (генералну) и четири посебне хипотезе са њима припадајућим појединачним хипотезама и индикаторима истраживања.

Општа (генерална) хипотеза истраживања гласи: „Обавештајно-безбедносна функција обухвата својим садржајем, са мањим специфичностима, све битне детерминанте и чиниоце функција политичког система Републике Србије, у складу са основном теоријско-политичком поставком државних функција власти“.

Прва посебна хипотеза истраживања гласи: „Сви битни друштвено-политички и безбедносни услови за функционисање обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије постоје, али је неопходан већи степен координације између субјеката обавештајно-безбедносних делатности у остваривању ове функције“. Појединачне хипотезе које проистичу су:

1. Сви битни друштвено-политички, услови за функционисање обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије постоје, али је у остваривању ове функције неопходан консензус политичких субјеката друштва.

2. Сви битни безбедносни услови за функционисање обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије постоје, али је неопходан већи степен координације између обавештајно-безбедносних служби и агенција.

Друга посебна хипотеза гласи: „Што су боље и прецизније дефинисане државне обавештајно-безбедносне делатности, то је већа ефикасност остваривања обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије“. Појединачне хипотезе које проистичу су:

1. Што су прецизније дефинисане државне обавештајно-безбедносне делатности, цивилних служби безбедности, то је већа ефикасност остваривања обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије.

2. Што су прецизније дефинисане државне обавештајно-безбедносне делатности војних служби безбедности, то је већа ефикасност остваривања обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије.

Трећа посебна хипотеза истраживања гласи: „Од адекватне, правовремене и поуздане процене савремених ризика и претњи безбедности Републике Србије зависи одговор субјеката политичког система на идентификоване претње безбедности“. Појединачне хипотезе које проистичу су:

1. У постојећој политичко-безбедносној теорији на задовољавајући начин су третирани савремени изазови, ризици и претње безбедности Републике Србије.

2. Доминантни ризици и претње политичком систему Републике Србије су деловање страних обавештајних служби, тероризам и пролиферација конвенционалног оружја и оружја за масовно уништење, организовани криминал и корупција, као и миграције.

Четврта посебна хипотеза истраживања гласи: „Активности, методе, ефекти и деловања обавештајно-безбедносних служби зависе од политичке воље актера политичког система и услова у којима се реализују обавештајно-безбедносне делатности у остваривању обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије“. Појединачне хипотезе које у истраживању проистичу су:

1. Активности обавештајно-безбедносних служби у Републици Србије зависе од политичке воље актера политичког система и услова у којима се реализују обавештано-безбедносне делатности.

2. Методе деловања обавештајно-безбедносних служби зависе услова у којима се реализују обавештајно-безбедносне делатности у остваривању обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије.

3. Ефекти деловања обавештајно-безбедносних служби зависе од политичке воље актера политичког система и услова у којима се реализују обавештајно-безбедносне делатности у остваривању обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије.

На основу истраживања које је кандидат спровео и наведеним доказима кандидат је исправно закључио да сви битни друштвено-политички, услови за функционисање обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије постоје, али је у остваривању ове функције неопходан консензус политичких субјеката друштва. Надаље, кандидат у докторској дисертацији недвосмислено показује да су сви битни безбедносни услови за функционисање обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије присутни, али и да је неопходан већи степен координације између обавештајно-безбедносних служби и агенција.

На основу теоријских сазнања из друге целине докторске дисертације, применом методе анализе садржаја, конкретно конструисањем посебног истраживачког инструмента – арака за анализу садржаја, применом метода испитивања, статистичке методе и методе експертских оцена кандидат је доказао да су у политичком систему Републике Србије легислативним решењима јасно дефинисане обавештајно-безбедносне делатности државе; да постоји корелација између адекватног дефинисања државних обавештајно-безбедносних делатности и рада субјеката обавештајно-безбедносног система; да се квалитетом решења у легислативним документима, а последично и у документима која

уређују делатност цивилне службе безбедности, утич се на ефикасност обавештајног дела обавештајно-безбедносног система. Стога кандидат закључује да постоји каузални однос између нормативно-правних докумената која уређују државну обавештајно-безбедносну делатност и ефикасности рада војних служби безбедности; да постоји потреба за бољим (прецизнијим) дефинисањем државних обавештајно-безбедносних делатности; и да би се прецизнијим дефинисањем државних обавештајно-безбедносних делатности повећавала и ефикасност функционисања обавештајно-безбедносне функције.

Детаљном анализом докумената која уређују рад цивилне службе безбедности у докторској дисертацији је доказано следеће: што су прецизније дефинисане државне обавештајно-безбедносне делатности, које обављају цивилне службе безбедности, то је већа ефикасност остваривања обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије.

Применом комбинација више метода (испитивања, експертских оцена и статистичке методе), и чињенице да постоји висока сагласност експертских оцена и сазнања на нивоу научне дескрипције из друге целине теоријског дела докторске дисертације, је утврђено је следеће: што су прецизније дефинисане државне обавештајно-безбедносне делатности војних служби безбедности, то је већа ефикасност остваривања обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије. На тај начин је доказао да боље и прецизније дефинисане државне обавештајно-безбедносне делатности, резултирају ефикаснијим остваривањем целокупне обавештајно-безбедносне функције у политичком систему Републике Србије.

Кандидат је на основу теоријских сазнања из треће целине докторске дисертације, применом методе анализе садржаја и посебног истраживачког инструмента – арака за анализу садржаја, метода испитивања, статистичке методе и методе експертских оцена. доказао да: приступ савременим изазовима, ризицима и претњама безбедности Републике Србије у политичко-безбедносној литератури и стратегијско-доктринарним документима није у потпуности адекватан, то јест да постоји „простор“ за његово унапређење, пре свега са аспекта редефинисања појмовно-категоријалног апарата. У дисертацији кандидат недвосмислено показује да је: проблематика изазова, ризика и претњи безбедности Републике Србије присутна у политичко-безбедносној литератури и стратегијско-доктринарним документима, што указује на значај правилности дефинисања појмовно-категоријалног апарата.

Посебан допринос докторске дисертације је чињеница да је формирана листа доминатних изазова, ризика и претњи безбедности Републике Србије, а који су детаљно објашњени у другом поглављу трећег теоријског дела докторске дисертације. Кандидат у

дисертацији истиче да су ставови изнети у Стратегији националне безбедности Републике Србије у вези са глобалним, регионалним и националним безбедносним оквиром јасни и прецизни и да су у корелацији са листом изазова, ризика и претњи безбедности. Применом комбинације метода анализе садржаја и испитивања (коришћењем арак за анализу садржаја), методе експертских оцена и статистичке методе изведен је доказ да су у постојећој политичкој и безбедносној теорији на адекватан начин обрађени савремени изазови, ризици и претње безбедности Републике Србије, али да је неопходно перманентно праћење и преиспитивање њихове актуелности.

Применом адекватних методолошких поступака доказано је и да доминантне ризике и претње политичком систему Републике Србије чине: деловање страних обавештајних служби, тероризам и пролиферација конвенционалног оружја и оружја за масовно уништење, организовани криминал и корупција, као и илегалне миграције. Кандидат у дисертацији указује да постоји потреба, која се базира на експертској оцени, да је потребно листу изазова, ризика, и претње безбедности Републике Србије допунити следећим битним чиниоцима: **енергетска безбедност и оружана агресија**.

Надаље, се у дисертацији применом комбинације више научних метода (анализе садржаја докумената, испитивања, статистичке методе и методе експертских оцена) доказује да: активности које реализују субјекти обавештајно-безбедносне делатности у Републици Србији зависе од воље политичких субјеката, односно од носилаца извршне и законодавне власти; и од безбедносног окружења у којем егзистира политички систем Републике Србије. У овом делу дисертације кандидат приказује и расветљава методе деловања служби безбедности чиме указује и научној а и широј стручној јавности на специфичност деловања служби безбедности, да је детерминанта која одређује делатност, методе деловања и ефекте деловања служби безбедности безбедносно окружење, односно доминантни изазови, ризици и претње безбедности Републике Србије. Кандидат још једном истиче да су тероризам, масовне миграције, пролиферација оружја за масовно уништење, деловање страних обавештајних служби и оружана агресија доминантни изазови ризици и претње које дефинишу рад служби безбедности. Као извори података коришћени су изводи из докумената који су у употреби у службама безбедности, како цивилној, тако и војним који су додатно поткрепили хипотезе истраживања.

Доказивањем посебних и појединачних хипотеза истраживања кандидат је доказао и општу (генералну) хипотезу истраживања: *„Обавештајно-безбедносна функција обухвата својим садржајем, са мањим специфичностима, све битне детерминанте и чиниоце функција политичког система Републике Србије, у складу са основном теоријско-политичком поставком државних функција власти“*.

Истраживање спроведено за потребе докторске дисертације припада квалитативном типу истраживања, тежишно је верификаторско, а у одређеним сегментима има и хеуристички значај. У току истраживања тежиште је било на јасној, прецизној и свеобухватној дескрипцији, интерпретацији и презентовању резултата истраживања. Кандидат је применио претежно индуктивни приступ проучаваном проблему.

Када су у питању извори сазнања, кандидат је истраживање базирао на квалитативној анализи литературе из области политичких наука, наука безбедности, војних наука и економских наука. Коришћене су релевантне књиге, домаћи и страни стратегијски и доктринарни документи, нормативно-правна акта; домаћи и страни стандарди и релевантне докторске дисертације, као и правила и упутства из обавештајно-безбедносне области, а ради добијања широког дијапазона информација о теми докторске дисертације.

Посебно треба истаћи да резултати истраживања спроведеног за потребе докторске дисертације дају научну основу за:

- даљу анализу позитивних нормативних и практичних решења (концепата) безбедносне динамике која се испољава и на системском (глобалном) нивоу и на националном нивоу, тј. на територији Републике Србије;
- утврђивање аналитичког оквира сагледавања најфреквентнијих најугрожавајућих изазова, ризика и претњи безбедности Републике Србије; нарочито и са посебним акцентом на сагледавање услова у којим егзистира обавештајно-безбедносни сектор у политичком систему Републике Србије;
- редефинисање места и улоге обавештајно-безбедносног сектора у систему националне безбедности Републике Србије.

Поред наведеног дисертација нуди добру полазну основу за утврђивање и допуну листе изазова, ризика и претњи безбедности Републике Србије, одређивање метода потребних за идентификацију битних чинилаца обавештајно-безбедносног сектора; утврђивање делатности и метода деловања обавештајно-безбедносног сектора као основе за одређивање ефеката функционисања служби безбедности.

Кандидат у истраживању закључује да је специфичност постојања обавештајно-безбедносног сектора у политичком систему Републике Србије детерминисан друштвено-политичким, економском и безбедносним условима, који самим тим имају утицај на рад и функционисање обавештајно-безбедносних служби. Такође, кандидат закључује да промене у друштвеним, политичким и економским условима могу утицати на приоритете и рад обавештајно-безбедносних служби, као и на однос грађана према њима. У дисертацији аутор поред наведеног закључује да су безбедносни услови кључни фактор у

раду обавештајно-безбедносног сектора, а економски услови могу имати утицај на буџет и рад обавештајно-безбедносних служби, као и на националну економију и спољну политику земље. У коначном кандидат закључује да је ова анализа важна за разумевање и побољшање рада обавештајно-безбедносног сектора у савременим политичким системима.

Закључак докторске дисертације је написан на 11 страна и урађен је у складу са научном методологијом политичких и војних наука. У закључку су сумирани, назначени и презентовани резултати и предлози до којих се дошло током истраживања. Закључак садржи ставове по целинама и коректан обухват обима докторске дисертације. Кандидат је успешно верификовао постављене хипотезе.

3. ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација под називом „*Специфичност обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије*“ потпуковника сци Антониа Мака представља савремен, оригиналан и значајан допринос научној мисли и пракси. Њоме се на научно и стручно заснован начин утврђују специфичности обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије. Савременост истраживања потврђује се кроз мултидисциплинаран приступ решавању проблема у области која у домаћој, као и у страној литератури до сада није била предмет комплексних истраживања. Дисертација представља мултидисциплинарно, мултипарадигматски и мултиметодски усмерено истраживање.

Општи циљ истраживања које је реализовано за потребе овог докторског рада је био да се сагледају битне специфичности постојања обавештајно-безбедносне функције у оквиру политичког система Републике Србије, односно сагледавање специфичности јединственог и координисаног одговора субјеката (носилаца, конституената) обавештајно-безбедносне функције на безбедносне изазове, ризике и претње Републике Србије. Наведени циљ истраживања даље операционализован хипотетичким оквиром, односно општом (генералном) хипотезом, посебним и појединачним хипотезама које чине јединствену структуру, омогућио је кандидату да кроз активности, методе деловања и ефекте деловања служби безбедности сагледа специфичност постојања обавештајно-безбедносне функције.

Научни допринос докторске дисертације верификован је кроз радове објављене на домаћим и страним конференцијама националног и међународног значаја и у домаћим научно-стручним часописима током истраживања. Кандидат је током израде докторске дисертације показао смисао и знање да препозна и реши проблеме менаџмента у

одбрани, политичких и војних наука и других мултидисциплинарних наука, да користи различите савремене научне методе и рачунарске програме. Докторска дисертација је мултидисциплинарна, а њен посебан допринос се огледа у примени специфичности обавештајно-безбедносне функције политичког система. Применом резултата истраживања може се унапредити ефикасност обавештајно-безбедносне функције политичког система. Научна оправданост овог истраживања манифестује се у погледу развоја теорије и праксе војних наука и менаџмента, развоја методологије истраживања појава у обавештајно-безбедносном систему и развоја целокупног сектора безбедности. Такође, научна оправданост истраживања огледа се на нивоу научне дескрипције и научне класификације делатности, метода деловања и ефеката функционисања служби безбедности у заштити политичког система Републике Србије. Надаље, научна оправданост овог истраживања произилази из његовог научног значаја и интереса научне и стручне јавности за резултате истраживања на тему обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије. У дисертацији кандидат наглашава да се обавештајно-безбедносне делатности којима се остварује обавештајно-безбедносна функција политичког система Републике Србије, налазе се у мање или више динамичком процесу прилагођавања под утицајем облика угрожавања и научног сазнања о условима, субјектима, њиховим циљева, методама, активностима и ефекитима деловања обавештајно-безбедносних служби. На тај начин се наглашава научна оправданост оваквих истраживања јер управо она захтевају систематска теоријска и емпиријска истраживања верификаторског типа. Истраживање обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије у овој докторској дисертацији надаље омогућава научну критику и усавршавање постојећих научних и стручних сазнања о актуелном уређењу обавештајно-безбедносног система и њихову имплементацију у научну теорију и праксу деловања обавештајно-безбедносних служби и агенција.

Друштвена оправданост истраживања које је у дисертацији спроведено произилази из неопходне потребе за продубљивањем научних сазнања о предмету истраживања и непосредне примене научног сазнања у практичном деловању обавештајно-безбедносних служби и агенција у сложеним условима деловања политичког система Републике Србије. Битне оцене актуелне сложене ситуације у окружењу Републике Србије које кандидат истиче наглашавају потребу за систематичним научним истраживањима ове врсте, чиме се доказује потпуна друштвена оправданост израде ове докторске дисертације. Друштвена оправданост истраживања произилази и из перманентне научне оправданости, јер је друштво заинтересовано за развој науке. Стога у дисертацији кандидат истиче да друштво непрестано мора бити заинтересовано за развој система националне безбедности, и у том

систему за развој обавештајно-безбедносне делатности. Самим тим друштвена оправданост наведеног истраживања добија смисао и актуелност у решавању таквих проблема савременог друштва и држава у стално променљивој безбедносној “клими”.

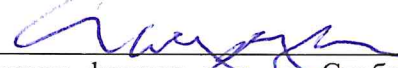
4. ЗАКЉУЧАК

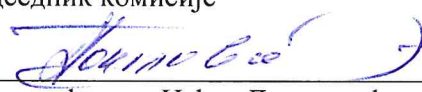
Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације закључује да докторска дисертација кандидата, потпуковника сци Антониа Мака, под називом „*Специфичност обавештајно-безбедносне функције политичког система Републике Србије*“ представља самосталан научни рад у оквиру кога су испуњени циљеви истраживања, а научни допринос оригиналан и актуелан. На основу приказаних и верификованих резултата истраживања констатовано је да је кандидат успешно завршио докторску дисертацију у складу са проблемом, предметом и постављеним циљевима истраживања. Сходно напред наведеном Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације предлаже да се овај Извештај и докторска дисертација стави на увид јавности, а након завршеног увида јавности усвоји достављени Извештај од стране Већа за друштвено-хуманистичке науке Војне академије.

У Београду, 26. јул 2023. године

КОМИСИЈА:

капетан фрегате доц. др Слободан Радојевић,
председник комисије

ред. проф. др Неђо Даниловић, пуковник у
пензији, члан комисије

пуковник ванр. проф. др Срђан Благојевић,
ментор и члан комисије

Достављено (електронском разменом):

- Наслов/пп И. Стојадиновић (Катедра КиР),
- декан Војне академије (н/з),
- Одсек за ПКис/рф за 2. и 3. степен студија,
- кф др Слободан Радојевић (Катедра ДН),
- ред. проф. др Неђо Даниловић (преко Катедре ДН),
- мј Бранислав Николић (секретар ННВ ВА),
- а/а.